

POROČILO O IZVAJANJU PROGRAMA ZA IZBOLJŠANJE ŽIVLJENJA INVALIDOV V MESTNI OBČINI VELENJE ZA LETO 2016

Leta 2003 je Mestno občino Velenje za naziv »Občina po meri invalidov« predlagalo Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline. Zveza delovnih invalidov Slovenije je leto kasneje občini podelila naziv, ki ga ohranja vse do danes. S projektom »Občina po meri invalidov« želimo doseči naslednje:

- Izboljšati obveščanje in osveščanje občank in občanov o položaju, pravicah in potrebah invalidov, njihovem uveljavljanju kot neodvisnih državljanov in integraciji v vsa dogajanja v občini (okrogle mize, konference, osveščanje otrok v osnovnih šolah,...).
- Zagotoviti pogoje za vključevanje invalidov v procese odločanja na občinski ravni, na področjih, ki so pomembna za invalide (Svet za invalide pri Mestni občini Velenje, Aktivi delovnih invalidov).
- Razvijati podporno okolje, službe, programe, ki omogočajo čim bolj neodvisno življenje invalidov in poudarjanje njihovih sposobnosti (zaposlitvena rehabilitacija, pomoč na domu, izvajanje programov Zdravstvenega doma Velenje, socialna vključenost, brezplačni obiski prireditelj,....).
- Odpravljanje ovir, ki otežujejo ali onemogočajo neodvisno življenje invalidov, to je ureditev dostopov: klančine, parkirna mesta, dvigala, stopniščni vzpenjalci, bankomati za slepe in slabovidne, brezplačni mestni avtobus Lokalci).
- Ostalo: dodelitev ali zamenjava stanovanj, brezplačno koriščenje dvoran, dodelitev izrednih pomoči invalidom, sofinanciranje programov invalidskim društvom, sofinanciranje javnih del.

Smernice, katerim sledimo, smo zapisali v Program za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje za obdobje 2014-2017. V veliko pomoč pri izvajanju ukrepov je Svet za invalide Mestne občine Velenje, ki se sestane večkrat letno.

V spodnjih poglavjih so zajete aktivnosti društev in zavodov v Mestni občini Velenje, ki so se odločili predstaviti dejavnosti v poročilu za leto 2016.

1. OSVEŠČANJE, SVETOVANJE IN INFORMIRANJE

Svet za invalide Mestne občine Velenje se je v preteklem letu sestal dvakrat. Odločil je, da se lokacije defibrilatorjev, v Velenju, objavijo na spletni strani Mestne občine Velenje (www.velenje.si). Tako lahko obiskovalci spletne strani vsak trenutek preverijo, kje se nahajajo defibrilatorji in ali so dostopni.

Aprila smo v Vili Bianci pripravili **okroglo mizo, na temo Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela**. Okroglo mizo je vodil ravnatelj Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje mag. Aleksander Vališer. Sodelovali so: direktorica Inštituta Integra Sonja Bercko Eisenreich, direktorica Varstveno delovnega centra SAŠA Darija Lesnjak, predstavnika Šolskega centra Velenje Karmen Mikek in Peter Rozman, direktorica družbe Racio mag. Tatjana Dolinšek, svetovalka na Zavodu za zaposlovanje, Območna služba Velenje Polona Kunstelj, predstavnik restavracije Delavski klub Peter Horvat ter predstavnica Gorenje Gostinstvo d.o.o. Mojca Hliš.

Govorili smo predvsem o tem, da so osebe s posebnimi potrebami na trgu dela ranljivejše, in da se jih delodajalci bojijo zaposliti. Zato so se udeleženci okrogle mize strinjali, da mora nova zakonodaja podati prave rešitve. Težava je v tem, da se večina mladih po zaključku izobraževanja ne prijavi v evidenco brezposelnih in tako ostanejo doma. Tisti, ki se prijavijo, pa se bojujejo z dolgotrajno brezposelnostjo. Poudarili so, da osebe s posebnimi potrebami ne potrebujejo posebnih delovnih mest, ampak posebne pogoje – podporno okolje v podjetjih.

V mesecu maju smo v Vili Bianci pripravili **predavanje o okvari sluha in tehničnih pripomočkih**. Predavatelj, specialistka klinične logopedije Anita Kastelic in strokovni delavec Zveze gluhih in naglušnih Adem Jahjefendič, sta udeležencem predstavila, kaj vpliva na izgubo sluha, kakšne so bolezni ušes, kaj je polžev vsadek in kaj slušni aparat. Dotaknila sta se vsebine Zakona o izenačevanju možnosti invalidov, predvsem pa sta obiskovalce seznanila s pravicami za pridobitev tehničnih pripomočkov za senzorno ovirane in predstavila omenjene pripomočke. Predavanje, ki je bilo v dvorani s slušno zanko in tolmačeno v slovenski znakovni jezik, je bilo odlično obiskano.

V mesecu juniju smo organizirali **nadaljevalni tečaj za družinske oskrbovalce svojcev**, ki se ga je udeležilo sedemnajst občank in občanov. Pogoj za obiskovanje tečaja je bil uspešno opravljen osnovni tečaj v letu 2015, ki ga je zaključilo 77 občank in občanov. 20-urni nadaljevalni tečaj je zajemal teoretični in praktični del. Teoretični del je bil sestavljen iz predavanj o pomenu komunikacijskih veščin v paliativni oskrbi, o paliativni oskrbi v domačem okolju, prehrani težko bolnega svojca, kontinuirani oskrbi bolnika s podkožno infuzijo zdravil in fizioterapevtskih napotkih za oskrbo bolnega družinskega člana. Pri praktičnih vajah so tečajniki poglobili znanje iz umivanja in razkuževanja rok, pomena uporabe rokavic pri praktičnem delu rokovanja z bolnikom, izvedeli so, kako poteka jutranja osebna nega ter ustna nega pri nepomičnem bolniku in hranjenje. Tečajniki so v osmih urah praktičnih vaj izvedeli še več pomembnih napotkov, ki jim bodo pomagali pri premagovanju težav, pri skrbi za svojce. Tečajniki so prejeli interno gradivo, ki jim bo pomagalo osvežiti znanje, ko ga bodo potrebovali. Prejeli so tudi potrdilo o opravljenem nadaljevalnem tečaju.

Septembra 2016 smo, med Evropskim tednom mobilnosti, v okviru izdelave Celostne prometne strategije, s pomočjo Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Celje ter Društva paraplegikov iz Celja, izvedli **javno razpravo »Skupni prostor brez ovir«**, ki je bila posvečena dostopnosti gibalno in senzorično oviranih oseb. Posebno pozornost smo namenili težavam v prometu, s katerimi se soočajo gibalno in senzorično ovirani občani. Udeleženci so na poligonu izkusili, kako pomembna je pravilno prilagojena prometna infrastruktura za uporabo gibalno in senzorično oviranih oseb. Udeleženci so pred razpravo preizkusili, kako se je premikati po prostoru na invalidskem vozičku in s prevezo čez oči. Doživeli so različne ovire na svojih poteh in ugotovili, kako pomembno vlogo imata ustrezno načrtovanje in oblikovanje skupnih

javnih površin. Po preizkusu je bila organizirana javna razprava, na kateri so udeleženci podali svoje ugotovitve.

V sklopu projekta »Velenje, starosti prijazno mesto« je Mestna občina Velenje, v mesecu novembru, izdala **Vodnik po socialnih programih za občanke in občane Mestne občine Velenje**. V vodniku najdemo kontaktne informacije velenjskih društev, institucij in ustanov s področja sociale. V vodniku so zajete tudi informacije o denarni, materialni in pravni pomoči, pomoči v stiski, pomoči po smrti, o bivanju ter prehrani, programih za invalide, o projektu Starejši za starejše in družabnem življenju ter izobraževanju starejših. 5000 izvodov vodnika je bilo razdeljenih med občane po društvih, socialnih ustanovah in krajevnih skupnostih.

V mesecu decembru obeležujemo **mednarodni dan invalidov** in v Mestni občini Velenje tudi sicer namenamo osebam s posebnimi potrebami posebno pozornost. Podžupan Mestne občine Velenje, g. Peter Dermol, je 3. decembra, v Domu kulture Velenje, sprejel članice in člane invalidskih organizacij ter drugih društev Mestne občine Velenje, ki delujejo na področju sociale. Udeleženci so si ogledali predstavo Mali princ, ki jo je režirala Alice Čop, izvaja pa jo Lutkovno gledališče Velenje.

Na **regionalni televiziji VTV Velenje** so v preteklem letu v informativni oddaji VTV magazin objavili pet prispevkov o invalidih in starejših:

- V Velenju predstavitev projekta »Srcu prijazna občina«;
- V Vili Bianci v Velenju okrogla miza »Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela«;
- Enodnevna izkušnja brezdomstva;
- Ob svetovnem dnevu brezdomstva smo obiskali center hiša Velenje;
- V Velenju na pobudo Lions kluba začeli nameščati taktilne oznake.

V oddajah Dobro jutro so štirikrat govorili o temah, ki so povezane z invalidi. To so:

- Projekt »Viški hrane« v Mestni občini Velenje,
- Vrtec Velenje – nov razvojni oddelek,
- Društvo Sožitje – naj prostovoljna organizacija v Mestni občini Velenje za leto 2015,
- Center Hiša – zavetišče za brezdomce Velenje.

V oddaji Regionalne novice so objavili devet novic, ki so govorile o življenju invalidnih oseb:

- V Velenju podelili priznanja družinskim oskrbovalcem;
- V Velenju lani razdelili 18 ton viškov hrane;
- V Vili Bianca v Velenju okrogla miza 'Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela';
- V okviru projekta »Občina po meri invalidov«, v Velenju pripravili okroglo mizo;
- V zavetišču za brezdomne v Centru Hiša so lahko posamezniki sklenili Zavezo;
- Plavalca Plavalnega kluba Velenje (Delfinčki) na olimpiadi – Trisomy games;
- Lions klub Velenje predal prvo taktilno oznako;

- V Velenju pod okriljem Lions kluba Velenje vgradili prvo taktilno oznako;
- Mestna občina Velenje socialno ogroženim podarja prehranske pakete.

Premogovnik Velenje že več kot 60 let izdaja časopis Rudar, časopis celotne Skupine. V njem redno objavljajo članke, ki se dotikajo invalidov. Aktiv delovnih invalidov Skupine Premogovnik Velenje preko internih medijev (portal, videostrani, radio, oglasne table, novice) redno objavlja novice, ki so povezane z življenjem invalidov – obvladovanje invalidnosti in zdrav način življenja. Predavanj na temo invalidnosti se udeležujejo tako strokovni delavci, zaposleni v Premogovniku Velenje kot tudi invalidi. Preko Aktiva potekajo še naslednje aktivnosti: okrogle mize, delavnice, razstave, spodbujanje športnih aktivnosti invalidov, prispevki na lokalni televiziji VTV in druge.

2. STROKOVNO-PODPORNE STORITVE IN PROGRAMI

Urad za družbene dejavnosti na Mestni občini Velenje skrbi za (do)plačevanje oskrbe in bivanja občankam in občanom Mestne občine Velenje, ki so vključeni v institucionalno varstvo v splošnih, posebnih in varstveno-delovnih centrih po Zakonu o socialnem varstvu, mesečno v povprečju devetdesetim občankam in občanom. Poleg tega je Mestna občina Velenje financirala pravico do izbire družinskega pomočnika oziroma družinske pomočnice po Zakonu o socialnem varstvu, letno v povprečju dvajsetim upravičenkam in upravičencem. V preteklem letu so v povprečju osemdesetim uporabnikom mesečno zagotovili pomoč na domu, pri čemer je bilo učinkovitih skupno 1.652,20 ur. Osemdesetim uporabnikom so v programu Javna kuhinja, v Domu za varstvo odraslih Velenje, zagotovili brezplačen topli obrok. Poleg tega imajo socialno ogrožene občanke in občani ter invalidi Mestne občine Velenje možnost uveljavljanja pravice do enkratne izredne denarne pomoči. V preteklem letu je bilo obravnavanih približno 380 vlog, med prosilce pa je bilo razdeljenih 85.000 EUR. V Mestni občini Velenje deluje tudi Odbor za pomoč občankam in občanom, katerega namen je uravnoteženo koordiniranje dobrodelnih aktivnosti za pomoč posameznikom in družinam. Pomoč je namenjena najbolj ogroženim občankam in občanom.

Urad zagotavlja tudi športno rekreativne programe za odrasle z oviranostmi in otroke s posebnimi potrebami iz sredstev javnega razpisa za šport. V preteklem letu so s sredstvi podprli program športa za invalide dvema društvoma v Mestni občini Velenje, katera izvajata naslednje programe: kegljanje, pikado, šah, ribištvo, pohodništvo, namizni tenis, plavanje. Zagotavljajo tudi sofinanciranje plavalnega tečaja skupine Delfinčki v Plavalnem klubu Velenje, ki jo sestavljajo osebe s posebnimi potrebami ter sofinanciranje športne vzgoje otrok in mladine s posebnimi potrebami.

Na Uradu za družbene dejavnosti redno spremljajo potrebe po različnih oblikah pomoči invalidom, ki se bodo v lokalnem okolju pojavljale v prihodnje.

Socialno ogroženi invalidi in starejši so bili vključeni v **projekt »Viški hranek«**, katerega glavni namen je organizirati prevzem in predajo hrane, ki je pred iztekom roka uporabnosti in bi jo drugače trgovci ob koncu dneva dali v uničenje. Vsi sodelujoči v projektu so lani razdelili 3,87 ton hrane v skupni vrednosti 95.000 eurov. Projekt koordinira Zveza Lions klubov Slovenije, v Velenju pa prevzem hrane organizirajo prostovoljci Lions kluba, Rotary kluba, Območnega združenja Rdečega križa Velenje ter Strokovnega sveta za socialna vprašanja pri Območni organizaciji Socialnih demokratov Velenje. Slednji vsak večer viške hrane dostavijo v zbirnico, kjer jo primerno shranijo do jutra. Zjutraj hrano izmenično prevzamejo prostovoljci Društva upokojencev Velenje, Društva Invalid Konovo, Medobčinskega društva Šaleške doline ter zaposleni v Centru za socialno delo Velenje. Le-ti hrano na osnovi urejenih seznamov razdelijo socialno ogroženim posameznikom in družinam.

Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline Velenje je v letu 2016 izvajalo številne aktivnosti v dobrobit invalidom. Društvo je organiziralo štiri seje, na katerih so usklajevali delo. Prav tako so se usklajevale komisije, ki so delovale v društvu. V minulem letu so izvedli osem posebnih socialnih programov, ki jih ponuja Zveza delovnih invalidov Slovenije. V projektu »Viški hrane« in projektu »Evropska banka hrane« so prostovoljci obiskovali krajanke in dostavljali donirano hrano, pri čemer so opravili preko devet tisoč prostovoljnih delovnih ur. Več kot 150 invalidov se udeležuje športnih aktivnosti, ki jih prirejajo v društvu, to so kegljanje, streljanje, ribolov,... V lanskem letu so v mesecu maju organizirali 42. Tradicionalni Avto reli, tokrat v počastitev Antona Finkša, ki je tragično zaključil svojo športno kariero na obronkih Pohorja. Relija se je udeležilo 13 ekip ali 52 tekmovalcev, od tega sta sodelovali tudi dve ekipi invalidov iz Ajke na Madžarskem. Jeseni so invalidom nudili letovanje na Hvaru, kjer so si udeleženci nabrali novih moči in novih poznanstev. Ženski pevski zbor Društva upokojencev Velenje in Medobčinskega društva invalidov Šaleške doline je izvajal številne revije in koncerte. Članice rokodelskega krožka pa so na razstavi v Termah Čatež uspešno zastopale društvo, kjer so predstavile svoje izdelke.

Društvo Invalid Konovo s svojo prizadevnostjo in aktivnostjo v zdravstvene, socialne, humanitarne in športne programe ter dejavnosti vključuje 274 članov društva. V društvu izvajajo programe, ki zagotavljajo vzdrževanje pristnih medčloveških odnosov, ohranjanje in krepitev zdravja ter socialno vključenost slehernega posameznika:

- Usposabljanje invalidov za samostojno življenje, pri čemer so invalidi koristili fizioterapevtske vaje, nordijsko hojo in magnetno terapijo.
- Pomoč invalidu invalidu – pomoč na domu: gospodinjstva pomoč, pomoč pri ohranjanju osebne higiene, pomoč pri ohranjanju socialnih stikov. Obiske na domovih je izvajalo 25 prostovoljcev pri 101 uporabniku tega programa.
- Vadba v vodi pod strokovnim vodstvom v termah Topolšica.
- Obnovitvena rehabilitacija: ohranjanje in izboljšanje zdravja invalidov in oseb z invalidnostjo v slovenskih zdraviliščih.
- Humanitarna dejavnost. V sodelovanju z banko hrane Sibahe in v projektu »Viški hrane« so prostovoljci razdelili živila med 55 družin z 106 osebami.

Društvo skrbi tudi za usposabljanje in izobraževanje prostovoljcev. S programom usposabljanje za aktivno življenje izvaja društvo različne ustvarjalne delavnice, pripravljajo srečanja, bralne ure, ure smeha, člani se udeležujejo kulturnih dogodkov, obiskujejo gledališče, muzeje in strokovne ekskurzije. V društvu že vrsto let deluje mešani pevski zbor, ki se udeležuje raznih krajevnih prireditev. V programu »invalidom in osebam z invalidnostjo prirejani šport in rekreacija« izvajajo redno organizirano ter strokovno vodeno športno vadbo. Redne športne vadbe in srečanj v kegljanju na vrvcih, streljanju z zračno puško ter pikada se je udeleževalo preko sto članov društva, ki se lahko pohvalijo z 27.osvojenimi ekipnimi pokali in številnimi

posamičnimi medaljami. Med drugim so v preteklem letu organizirali tudi športne igre Zveze društev Invalid v pikadu in III. meddruštveni turnir v pikadu.

Krajevna skupnost Konovo nudi Društvu Invalid Konovo, v domu krajanov, brezplačne prostore za izvajanje programov.

Krajevna skupnost Podkraj je, v mesecu novembru, v svoj program vključila dobrodelni koncert, ki so ga izvedli Podkrajski fantje, ob petintrideset letnici glasbenega delovanja. Z izkupičkom od koncerta so pomagali dvema mladima družinama iz Podkraja, ki imata otroka s posebnimi potrebami.

V Mestni občini Velenje izvajajo posamezna društva Šaleške pokrajinske zveze društev upokojencev **projekt »Starejši za starejše«**. Nosilec projekta je Zveza društev upokojencev Slovenije, ki delno zagotavlja finančna sredstva za izobraževanje, svetovanje, vodenje, pomoč in druge potrebne aktivnosti v zvezi z izvajanjem ter materialne stroške za neposredno delo v društvih upokojencev, tudi za tiskanje obrazcev za delo na terenu. V Mestni občini Velenje izvajajo projekt naslednja društva: Društvo upokojencev Velenje, Andragoški zavod Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje z Društvom upokojencev Škale, Društvo upokojencev Šalek, Društvo upokojencev Vinska gora, Društvo upokojencev Šentilj pri Velenju, Društvo upokojencev Paka pri Velenju.

Projekt se izvaja izključno s prostovoljnim delom. Prostovoljci obiskujejo občanke in občane Mestne občine Velenje, ki so starejši od 69 let. Ob prvem obisku, na podlagi vprašalnika, zberejo podatke o razmerah starejših in o eventualni potrebi po pomoči. Potrebno pomoč jim organizirajo v okviru posameznega društva ali potrebe posredujejo ustreznim organizacijam kot so Rdeči križ, Karitas, Patronažna služba, Center za socialno delo in Mestna občina Velenje. Poleg prvih obiskov prostovoljci obiskujejo starejše, tudi na njihovo željo, večkrat na leto ali celo vsak mesec.

V projekt je vključenih šestdeset prostovoljcev, ki jih v vsakem društvu vodi društveni koordinator. Praviloma prostovoljci opravljajo obiske pri osebah starejših od 69 let, kjer so vključeni tudi invalidi. Kadar pa na terenu zaznajo prisotnost invalida ali dobijo o tem sporočilo, starostna meja ni pomembna. Invalide vključijo v projekt in jih obiskujejo enako kot starejše. Starostnikom glede na njihove želje nudijo pomoč v obliki:

- neposredne pomoči na domu: druženje, sprehodi, prevozi, pomoč pri hišnih opravilih, branje, dostava iz trgovine, dostava hrane, dostava humanitarnih paketov;
- pomoč v obliki družabnih iger in športnega udejstvovanja ter rekreacije;
- pomoč v obliki sodelovanja s patronažno službo, Centrom za socialno delo Velenje in Mestno občino Velenje.

Poleg projekta »Starejši za starejše«, izvaja **Društvo upokojencev Velenje** številne druge projekte za boljšo kakovost življenja starejših in invalidnih oseb v Velenju. To so: Viški hrane, Slovenska banka hrane Sibahe in družbeno koristna dela v sodelovanju s Centrom za socialno delo Velenje. Lani je devet izvajalcev opravilo 1260 ur dela pri dvanajstih prejemnikih. Pomoč je zajemala različne aktivnosti kot so kidanje snega, delo na vrtovih, priprava drv, grabljenje, prevozi k zdravniku, pleskanja stanovanj in pomoč v gospodinjstvih. V sodelovanju z drugimi prostovoljskimi organizacijami so trikrat tedensko razdeljevali podarjeno hrano v projektu »Viški hrane«. Razdelili so 4500 obrokov med 34 prejemnikov. Od banke hrane Sibahe so prejeli okoli 20 ton prehranskih izdelkov, ki so jih prevzemali v skladiščih v Velenju, na Polzeli in v Štorah. Skupno so podarili pakete več kot 150 prejemnikom.

Poleti je Društvo upokojencev Velenje s pomočjo Zlate mreže iz Ljubljane in donatorjev (Poslovni sistem Mercator, d.d.) pridobilo prostor za Zlati kotiček. Slednji je stičišče za srečevanje občank in občanov Mestne občine Velenje. Kotiček je odprt med delavniki, v njem pa se izvajajo razstave, predavanja, družabna srečanja, delavnice ročnih del.

Območno združenje Rdečega križa Velenje je v preteklem letu izvajalo naslednje aktivnosti na področju pomoči invalidom:

- predavanja o zdravem načinu življenja, ki jih izvajajo po krajevnih organizacijah (sladkorna bolezen, visok krvni pritisk, bolezn raka, ...);
- meritve krvnega tlaka, krvnega sladkorja, holesterola, trigliceridov;
- pomoč invalidom pri urejanju stanovanja in okolice;
- pomoč pri dostavi in nakupu življenjskih potrebščin iz trgovin;
- spremstvo pri urejanju dokumentacije na sodiščih in upravnih enotah.
-

Medobčinsko društvo gluhih in naglušnih Velenje je v preteklem letu izvajalo naslednje programe, v okviru katerih so izvedli številne aktivnosti:

1. Usposabljanje za aktivno življenje in delo ter preprečevanje socialne izključenosti gluhih, naglušnih in gluhoslepih

Program pripomore k enakovrednemu in samostojnemu vključevanju v življenje ter delo gluhih in naglušnih. V okviru programa je uporabnikom, njihovim družinam in svojcem nudena osebna pomoč pri soočanju s težavami ter reševanju nepredvidenih situacij. Aktivnosti, ki so jih izvajali je veliko: pomoč pri pisanju prošenj, izpolnjevanje vlog, tedenska družabna srečanja,... Poleg tega so izvedli tudi številne dogodke, npr. potopisno predavanje, terapija in meditacija z gongi, predavanje o zdravi prehrani in zeliščih, strokovna ekskurzija po Štajerski, obisk policijske postaje Velenje.

2. Informativna dejavnost

Drugi program zajema navezovanje stikov in sodelovanje z različnimi institucijami ter lokalno skupnostjo. Uporabnike in širšo javnost so redno obveščali o aktivnostih v društvu, problematiki okvare sluha, pravicah ter posebnih potrebah oseb z okvaro sluha, tehničnih pripomočkov. V društvu so izdali letno glasilo Glas tišine ter sodelovali pri oblikovanju prispevkov za časopis Naš čas in časopis Iz sveta tišine.

3. Kultura gluhih

Slednji program pripomore, da se lahko osebe z okvaro sluha udeležujejo, popestrijo dogajanje in pokažejo svoje izrazne sposobnosti. Udeleženci so bili vključeni v kulturne aktivnosti, pripravo gledaliških predstav, deklamacije, ustvarjalne delavnice (izdelovanje velikonočnih aranžmajev, voščilnic, venčkov) in predavanja, kulturne ter strokovne ekskurzije po Sloveniji (Hiša mineralov v Velenju, hmeljarski muzej in fontana piva v Žalcu,...).

4. Rekreativna in športna dejavnost

Aktivnosti, ki sta eni izmed glavnih oblik preživljanja družabnega življenja oseb z okvaro sluha v prostem času, pri kateri so gluhi, naglušni in gluhoslepi udeleženci skoraj enakovredni slišnim. Program je obsegal različne športne panoge, krepitev psihofizične kondicije, tekmovalna (badminton, odbojka, ribolov,...) rekreativna in planinska pohode.

V letu 2016 je **Društvo Sožitje Velenje** izvajalo aktivnosti za izboljšanje življenja oseb z motnjami v duševnem razvoju v treh programskih sklopih:

- V okviru programa, za usposabljanje in razbremenjevanje družin z osebami z motnjami v duševnem razvoju, je bil organiziran 4 dnevni vikend seminar v Umagu, katerega se je udeležilo 89 članov društva.
- V okviru rehabilitacijskih in rekreacijskih programov, je bilo organiziranih 9 srečanj v Termah Topolšica (hidroterapija v bazenih) in 10 društvenih srečanj z bowlingom ter pikadom. Skupaj s Plavalnim klubom Velenje je bilo plavalcem skupine »delfinčki« omogočena udeležba na športnih prireditvah Specialne Olimpijade Slovenije.
- V sklopu posebnih socialnih programov, je bilo organizirano tradicionalno naslednje:
 - prednovoletno srečanje družin;
 - ekskurzija z ogledom Postojnske jame in Predjamskega gradu ter izlet v Maribor;

- obiski družin na domu, katerih OMDR niso vključene v nobeno obliko institucionalnega varstva ali izobraževanja in se zaradi starosti ter gibalne oviranosti ne vključujejo v društvene aktivnosti.

V lanskem letu sta bili organizirani 2 srečanja kluba mladih – ogled filmske predstave in družabno srečanje s plesom.

Center za socialno delo Velenje v okviru svojega delovanja, ki ga uokvirjata zakonodaja in stroka, svojim uporabnikom ponuja ter predstavlja zakonske možnosti uveljavljanja pravice do izbire družinskega pomočnika. Družinski pomočnik, s svojo pomočjo, omogoča invalidni osebi, da ostaja v domačem okolju.

Eno izmed področij dela, Centra za socialno delo, je tudi obravnava oseb, ki se ne morejo usposobiti za samostojno življenje in delo. Te osebe lahko uveljavljajo pravice po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. S tem zakonom se urejajo pravice za osebe z zmerno, težje in težko duševno motnjo v duševnem razvoju ter najtežje telesno oviranih oseb. V letu 2016 so na novo obravnavali eno osebo. Ena izmed pravic po tem zakonu je tudi vključitev v varstveno delovne centre. V preteklem letu so na novo vključili v varstveno delovni center eno osebo.

Pri svojem delu, strokovni delavci, pogosto pridejo v kontakt z osebami, ki zaradi kombinacije različnih vzrokov (lažje motnje v telesnem ali duševnem razvoju, vzgojna zanemarjenost, vedenjske motnje), niso zmožne za pridobitno delo. Za takšne osebe bi bilo dobro, da so vključene v vsakodnevno delovno oziroma zaposlitveno aktivnost, vendar se zaradi zakonskih omejitev ne morejo vključiti v varstveno delovne centre. Gre za raznoliko skupino ljudi, zato je zanje potrebno širiti možnosti izbire pri vključitvah v programe, ki odgovarjajo njihovim zmožnostim in potrebam pri omogočanju čimbolj neodvisnega življenja ter razvijanja. Tem ljudem pomagajo v okviru možnosti v lokalnem in širšem okolju, z namenom izboljšanja kvalitete življenja.

V sodelovanju z lokalno skupnostjo vodijo program Pomoč družini na domu. Gre za socialno varstveno storitev, ki opredeljuje, da so upravičenci do te pomoči, osebe s statusom invalida, po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, ki po oceni pristojne komisije ne zmorejo samostojnega življenja, če stopnja in vrsta njihove invalidnosti omogočata občasno oskrbo na domu, ter druge invalidne osebe, ki jim je priznana pravica do tuje pomoči in nege za opravljanje večine življenjskih funkcij. V letu 2016 so nudili storitve pomoči na domu osmim osebam, ki sodijo v ti dve kategoriji upravičenosti. Gre za osebe, ki bi brez njihove pomoči na domu, bile primorane poiskati namestitev v institucionalnem varstvu. V okviru zaposlitve, ki so jo izvajali preko javnih del v okviru programa Družabništvo in spremljanje, je zaposlena obiskovala invalide ter jim nudila pomoč pri vsakdanjih življenjskih opravilih.

V **Turistično informacijskem centru Velenje** postopoma razvijajo dostopni turizem, ki omogoča ljudem z raznimi omejitvami neodvisno in dostojanstveno uporabo turističnih storitev in produktov. Dostopni turizem zajema gibalno in senzorno ovirane osebe, osebe z intelektualnimi in psihičnimi ovirami, tiste, ki potujejo z otroki v otroških vozičkih, starostnike ter osebe, ki jim je turizem težje dostopen, iz drugih zdravstvenih razlogov (diabetes, alergije itd). Njihova redna naloga je informiranje občanov in turistk in turistov o dostopnosti turističnih znamenitosti v Velenju. V TIC-u Velenje omogočajo uporabo lupe in infitela za slabovidne. Tudi promocijski material in spominke prilagajajo slabovidnim osebam. Med rednimi nalogami je prodaja spominkov, ki jih proizvajajo osebe z različnimi omejitvami Varstveno-delovnega centra SAŠA – enota Ježek Velenje, spominke Inštituta Integra ter invalidskega podjetja HTZ.

Skrb za turista je najpomembnejša storitev v turizmu, zato je pravilna obravnava oseb s posebnimi potrebami nujno potrebna.

V minulem letu so izvedli:

- Senzorično tematsko vodenje za občane v Muzeju premogovništva Slovenije. Kot primer dobre prakse v lokalnem turističnem vodenju, so svoje senzorično vodenje predstavili na konferenci Turizmu pomaga lastna glava (TZS).
- Udeležbo na konferenci Turizem in dostopnost, ki jo je organiziral Zavod Premiki v okviru E+ programa.
- Sodelovanje v projektu Naj javno stranišče 2016, v katerem je Mestna občina Velenje osvojila drugo mesto. Akcija je namenjena osveščanju javnosti o potrebah oseb s kronično vnetno črevesno

boleznijo in spodbujanju občin in drugih javnih inštitucij k razmisleku o čistih ter primerno urejenih straniščih. Osebam s KVČB pa nuditi informacijo, kje se nahajajo javna stranišča in kako so urejena ter jim na ta način odpraviti ovire v okolju oziroma omogočati lažje vključevanje v socialno okolje. Novost akcije 2016 je bila brezplačna mobilna aplikacija »Najbližji WC«, katere glavni namen je uporabniku najti najbližje odprto javno stranišče in ga do tja tudi voditi.

V **Zdravstvenem domu Velenje** v dogovoru z invalidskimi organizacijami izvajajo zdravstveno vzgojne vsebine, kot so zdrava prehrana, dejavniki tveganja (holesterol, povišan krvni tlak, sladkorna bolezen,...), delavnica gibanja (aktivna vadba, test hitre hoje, nordijska hoja), inkontinenca, rak mod in prostate, rak dojke, menopavza, hrbtenica, stres, depresija, tehnike sproščanja.

Poleg tega so invalidom in starejšim osebam olajšali dostopnost do zdravstvenih storitev ter jim omogočili naročanje preko telefona (recepti, napotnice, pregled pri zdravniku,...).

Zaradi hitrega staranja prebivalstva in zaradi vse krajših ležalnih dob v bolnišnicah, je potrebnih več hišnih obiskov, obisk patronažnih sester. Že nekaj let pa ponujajo in zagotavljajo tudi storitve delovne terapevtke na domu.

V prostorih **Združenja multiple skleroze Slovenije, SAŠA podružnice Velenje** se vsako sredo zbere veliko članov, ki si med seboj izmenjuje mnenja o bolezni, socialni, zdravstveni oskrbi, pacientovih pravicah, trgu dela. V preteklem letu so se udeležili tako lokalnih kot državnih dogodkov, predavanj, seminarjev in tekmovanj v taroku, pikadu, streljanju, plavanju, ribolovu in balinanju. Člani imajo možnost obnovitvene rehabilitacije v termah Topolšica in v Laškem ter družinske rehabilitacije. Težko pokretnim in nepokretnim članom omogočajo letovanje v skupinah v domu v Ankaranu. Skozi vse leto so poverjeniki obiskovali težko pokretne in nepokretne člane, tiste, ki so v domovih za varstvo odraslih in ostale, ki so potrebovali pomoč. V mesecu decembru so enaindvajsetim socialno ogroženim članom razdelili pakete Rdečega križa.

Aktivnosti, ki jih v **Domu za varstvo odraslih Velenje** izvajajo vsakodnevno, so namenjene izboljšanju kvalitete življenja njihovih uporabnikov. Z naštetimi aktivnostmi so invalidom, ki prebivajo v domu, izboljšali kvaliteto življenja in popestrili dneve:

- uporabnikom in invalidom omogočajo čim bolj neodvisno življenje ter poudarjajo njihove sposobnosti in utrjevanje le teh;
- uporabnikom omogočajo ogled predstev, predstav in razstav izven doma;
- prostovoljci Udarnika Mladinski center Velenje so starejše stanovalce in invalide v spremstvu negovalk spremljali na sprehodih;
- obisk prostovoljcev Udarnik Mladinski center Velenje (druženje, animacija, branje poezije, glasbeni nastopi, joga za starejše);
- obisk tabornikov iz Pesja;
- predstavitev terapije s psi.

Javni zavod **Mladinski center Velenje, kultura in izobraževanje**, deluje kot logistično in funkcionalno središče za mlade na področju razvoja, informiranja, izobraževanja in sociale, kulturnih dejavnosti, razvedrila in družbenega vključevanja mladih.

V sklopu Mladinskega centra deluje **Udarnik MC Velenje**. Gre za skupino prostovoljcev, ki družinam ali posameznikom v Velenju ali okolici, brezplačno ponuja kakršnokoli pomoč na domu, okoli hiše, v gozdu (razne selitve, čiščenje, adaptacije stanovanj, hišna opravila, košnja trave, čiščenje gozdov, urejanje okolice, kidanje snega, pomoč pri naravnih nesrečah, razne inštrukcije, obdarovanja in animacije otrok,...). Pomoč ponuja tistim, ki si zaradi slabšega socialnega stanja, ne morejo privoščiti dodatne pomoči, starejšim osebam in tistim, ki zaradi zdravstvenih omejitev, dela ne zmorejo opraviti sami. Na pomoč pa priskočijo tudi raznim organizacijam, zavodom in društvom, ki delujejo v korist lokalne skupnosti. Svoje aktivnosti pa so razširili tudi na akcije, v katerih obiskujejo in animirajo različne ranljive skupine ljudi (brezdomne osebe, begunci, starostniki, invalidi, varovanke Varne hiše, otroci v bolnišnicah, varovanci prevzgojnih zavodov, ...). V preteklem letu so izvedli naslednje aktivnosti: čiščenje in adaptacija stanovanja invalidnemu gospodu, urejanje okolice hiše starejšemu invalidnemu gospodu, obisk in animacija varovancev v Domu za varstvo

odraslih Velenje in Centru starejših Zimzelen Topolšica, sprehod in druženje z varovanci Doma za varstvo odraslih Velenje, itd.

Junija je Udarnik MC Velenje prejel, od predsednika države Boruta Pahorja, priznanje za kolektivno delo in naziv Naj prostovoljski projekt na zaključni prireditvi natečaja Prostovoljec leta 2015, ki ga je organiziral in izvedel Mladinski svet Slovenije (MSS), pod častnim pokroviteljstvom predsednika RS.

Pod okriljem društva **VID - vseživljenjsko izobraževalno društvo Velenje** delujejo skupine starejših ljudi za samopomoč. Skupine vodijo prostovoljci – voditelji skupin, ki so za to posebej usposobljeni. Skupine delujejo v Velenju, in sicer osem v Domu za varstvo odraslih Velenje, za stanovalce doma in ena, ki jo sestavljajo članice iz različnih predelov Velenja. Skupaj z voditeljskim parom skupina šteje do dvanajst članov, praviloma starih nad 65 let. Mlajši člani skupin so večinoma invalidi. Srečujejo se enkrat tedensko, ob istem času in v istem prostoru. Temeljna dejavnost je pogovor. Vsebina pogovora so teme, ki udeležence povezujejo ter temelji na posredovanju lastnih izkušenj in življenjskih zgodb.

Javni zavod **Festival Velenje** je v preteklem letu, v sklopu programa za izboljšanje življenja oseb s posebnimi potrebami v Mestni občini Velenje, omogočil:

- brezplačni vstop motorično oviranim osebam na invalidskih vozičkih ali na vozilih za invalide na vse prireditve v organizaciji Festivala Velenje;
- vklop slušne zanke za gluhe in naglušne osebe v veliki ter mali dvorani Doma kulture Velenje na prireditvah, ki so bile izvedene (po potrebi, glede na obiskovalce);
- brezplačen najem stojnic na vseh sejnih v njihovi organizaciji za CVIU Velenje - Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje (Cvetlični sejem, Jesenski sejem, BazArt, Pikin BazArt in praznični sejem).

V **Galeriji Velenje – Festival Velenje** redno osveščajo o dostopnosti kulturnih vsebin za gibalno ovirane. V organizaciji redno izvajajo izobraževanje zaposlenih za delo z osebami s posebnimi potrebami. Prav tako redno izvajajo prilagoditve pri postavitvah razstav in omogočajo prilagojena vodstva za osebe z motnjami v duševnem razvoju. V preteklem letu so izvedli kulturni dan, za učence CVIU Velenje - Center za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje, v okviru razstave Filmska industrija.

V **Muzeju Velenje** so v preteklem letu v sklopu programa za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje omogočil:

- prost vstop za invalide in njihove spremljevalce;
- vodenje v znakovnem jeziku po predhodni najavi;
- prilagojena vodenja za osebe z motnjami v duševnem razvoju;
- vodnik po muzeju v Braillovi pisavi;
- pri postavitvi novih razstav upoštevajo priporočene višine postavljenih panojev in vitrin, kontraste in primerno pisavo, osvetljava ter druga priporočila za omogočanje dostopnosti kulturne dediščine ljudem z omejitvami;
- slepim in slabovidnim so na voljo muzejski predmeti oziroma replike muzejskih predmetov, ki so namenjeni tipanju (afriška maska in stolček, mastodontova kost in zob, sončna ura, ščit,

samokolnica, kip Josipa Broza Tita, tipni tloris, ki prikazuje razvoj Velenja in tipni tloris arhitekturnega razvoja Velenjskega gradu);

- pri vhodih v grajsko stavbo in v vse stalne postavitve Muzeja Velenje na Velenjskem gradu so nameščeni napisi v prilagojeni pisavi ter brajlici, namenjeni slabovidnim osebam;
- obiskovalcem muzejske razstave je na voljo predstavitev s filmi, kateri so opremljeni z zvokom in s podnapisi;
- premične klančine za premagovanje arhitekturnih ovir;
- izobraževanja zaposlenih v Muzeju Velenje, ki so povezana z usposabljanji za delo z invalidi.

V **Premogovniku Velenje** deluje Športno društvo, ki izvaja številne športne in zdravstveno-preventivne aktivnosti za zaposlene v celotni Skupini. Preventivna rekreacija je namenjena invalidom oziroma delavcem, ki imajo zdravstvene ali lažje težave s hrbtenico. Poudarek pri vsebini preventivne rekreacije je na učenju bolj zdravega načina življenja, ki poteka v obliki sodobnih učnih delavnic in se dotika najpomembnejših vsebin, ki vplivajo na boljše zdravstveno počutje in s tem na večjo delovno učinkovitost posameznika. Gre torej za večjo telesno aktivnost in boljšo splošno psihofizično kondicijo, zdravo prehrano, načine premagovanja stresa, odpravljanje različnih razvad, uspešnejše premagovanje konkretnih obremenitev na delovnem mestu in drugo.

Integra Inštitut, Inštitut za razvoj človekovih potencialov, je v letu 2016 opravljal svojo strokovno delo na področju zaposlitvene in poklicne rehabilitacije. Rehabilitacijski vidik inštituta je tesno povezan z vsemi programi, ki jih pod okriljem inštituta izvajajo, tako s socialno varstveni programom Centra HIŠA – zavetišče za brezdomne, kot tudi s programom Svetovalnica za otroke, mladostnike in starše, ki sta se izvajala skozi vse leto. Zavod je v letu 2012 zaradi vse bolj naraščajoče brezposelnosti, zlasti med mladimi in invalidi, pristopil k ustanovitvi poslovnega subjekta, Zaposlitvenega centra GEA, zavoda za usposabljanje in zaposlovanje invalidov. Njegova osnovna dejavnost temelji na pripravi in zagotavljanju hrane. V mesecu septembru so se pridružili povabilu Zavoda RS za zaposlovanje pri njihovih dnevih odprtih vrat za delodajalce.

3. DOSTOPNOST GRAJENEGA OKOLJA, INFORMACIJ IN PREVOZOV

Urad za komunalne dejavnosti Mestne občine Velenje opravlja naloge s področja izvajanja gospodarskih javnih služb ter razvoja mesta in občine kot celote, kamor spada tudi skrb za urejenost cest in drugih prometnih površin. Koncesionar za ceste, podjetje PUP Velenje d. d., je dosledno skrbel za redno letno in zimsko vzdrževanje cest.

Od leta 2008 imajo občanke in občani možnost brezplačnega avtobusnega prevoza v Mestni občini Velenje. Avtobus rumene barve, »Lokalca«, vozi po petih progah in ustavlja na 43 postajališčih. Informacije o voznem redu so na vsakem avtobusnem postajališču, na spletni strani Mestne občine Velenje, pod rubriko LOKALC, in na spletni strani avtobusnega prevoznika Izletnik Celje. Dva Lokalca sta prirejena, z rampo, za vstopanje in izstopanje invalidov. Na urnikih voženj je označen čas vožnje Lokalca z invalidskim znakom.

V preteklem letu so na Koroški cesti, v Stari vasi, ponižali robnike. Poleg tega so opravili vzdrževanje tipk za slepe in slabovidne na semaforjih ter namestili tri nove. Na prehodu za pešce na Rudarski cesti, pri Hotelu Paka, pa so namestili taktilne oznake.

Urad za družbene dejavnosti Mestne občine Velenje zagotavlja financiranje prevoza, v šolo in iz šole, za učence iz Mestne občine Velenje, ki imajo odločbe o usmeritvi Zavoda RS za šolstvo, in obiskujejo pouk v CVIU – Centru za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje, Zavodu za gluhe in naglušne Maribor, Centru za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje Kamnik ter Zavodu Dobrna.

V **Službi za razvojne projekte in gospodarstvo** na Uradu za razvoj in investicije Mestne občine Velenje skrbijo za obnovo objektov ter si prizadevajo, da je dostop omogočen vsem osebam, predvsem pa ranljivim skupinam.

V **Uradu za urejanje prostora** Mestne občine Velenje skrbijo, da je pri izdelavi sprememb in dopolnitev obstoječih prostorskih aktov Mestne občine Velenje ter pri izdelavi novih prostorskih aktov, vedno posebna skrb namenjena invalidom. Predvsem pri prostorskih rešitvah, odstranitvi ovir za invalide, zaradi boljše mobilnosti invalidov ter pri izboljšanju bivalnih pogojev za vse občane Mestne občine Velenje in s tem tudi za občane s posebnimi potrebami. Že leta se trudijo, da vsa zakonsko predpisana določila, glede odstranjevanja ovir za invalide, vgrajujejo tudi v občinske odloke o prostorskih aktih. S tem bodo nadaljevali tudi v prihodnje.

Služba za zaščito in reševanje, ožje dele občine in premoženje na Uradu za razvoj in investicije Mestne občine Velenje je v preteklem letu, na podlagi prednostne liste, dodelila stanovanja trem invalidnim osebam.

V **Medobčinski inšpekciji, redarstvu in varstvu okolja** so redno izvajali nadzor nad upravičenostjo parkiranja vozil na parkirnih mestih za invalide ter kontrolo veljavnih parkirnih kart. V kolikor parkirano vozilo ni bilo primerno označeno, se je dosledno ukrepalo. V primerih poškodovane ali nepopolne prometne signalizacije, se je o tem obvestilo pristojne službe, katere so nepravilnosti odpravile. Ena od rednih nalog je bilo tudi spremljanje in ukrepanje v primeru parkiranja na prehodih za pešce, na pločnikih in drugih javnih površinah. Naloge medobčinskega redarstva iz področja prometa so kontinuirane in potekajo ves čas.

V preteklem letu so v **Zdravstvenem domu Velenje** vzdrževali vse pridobljene storitve in aktivnosti, ki so v pomoč ter omogočajo lažje življenje invalidom in starejšim osebam v Mestni občini Velenje. Z izgradnjo parkirne hiše so bila zagotovljena dodatna parkirna mesta za invalide. Prav tako je parkiranje invalidom zagotovljeno na notranjem dvorišču Zdravstvenega doma. V dogovoru z Mestno občino Velenje so izdelali parkirne dovolilnice, ki so namenjene starejšim, težko pokretnim občanom, za čas obiska pri zdravniku oziroma v času koriščenja drugih zdravstvenih storitev. Za lažji vstop in izstop iz ustanove so bile odstranjene ovire, ki so invalidom onemogočale gibanje - klančine, povezava garažne hiše in Zdravstvenega doma. Poleg tega so tudi dogradili dvigalo, ki zagotavlja invalidom dostop do vseh nadstropij (zobozdravstvo, sejna soba, šolski dispanzer, psihološke ambulante, nevropsihiatrijo, ...). Prav tako je dvigalo v garažni hiši. V pritličju imajo stranišče za invalide, v telefonski centrali jim omogočajo kopiranje medicinske dokumentacije. Po potrebi se jim pokliče taksi službo, imajo pa tudi manjšo okrepčevalnico.

V preteklem letu so, v Enoti laboratorijske medicine, namestili odštevalnik (vsak pacient dobi čakalno številko in ko je ta na vrsti, se le ta izpiše na displeju), ki omogoča gluhim in naglušnim osebam lažje informiranje.

V letu 2017 bodo, na spletno stran Zdravstvenega doma, namestili funkcijo, ki bo omogočala, da bo lahko imel slabovidni obiskovalec možnost povečanja črk, svetlosti in kontrasta slike. Poleg tega pa si prizadevajo, da bi v reševalno vozilo, ki je namenjeno sanitetnim prevozom, vgradili rampo za invalide na invalidskem vozičku.

V **Komunalnem podjetju Velenje** so v preteklem letu, v sklopu investicije »Širitev pokopališča Podkraj«, poleg postavitve štirih opornih zidov na vrhu pokopališča, med njimi uredili tudi ustrezne poti in klančine za neoviran dostop invalidov do grobnih mest na najvišje ležečih delih pokopališča Podkraj. Na pokopališču Škale so na novo zasnovali in uredili parkirno mesto za invalide.

V **Izletniku Celje** so v preteklem letu nadaljevali z izvajanjem ukrepa dostopnosti invalidnim osebam do javnega avtobusnega prometa. Avtobusna postaja, v Velenju, je glede zagotavljanja pravic potnikov, ustrezno opremljena. Zagotovljeni so nediskriminatorni pogoji dostopa pri prevozu invalidnih oseb in oseb z zmanjšano mobilnostjo ter posredovanje informacij. Na postajališču vzdržujejo poti za invalide, v brezplačnem mestnem prometu pa z dvema avtobusoma, na katerima je omogočen dostop z invalidsko rampo, zagotavljajo prevoz invalidnim osebam. Uslužbenci so opravili usposabljanje o ravnanju in nediskriminatornem obravnavanju invalidnih oseb. V prihodnje pa načrtujejo tudi usposabljanje voznega osebja.

V **Lekarni Velenje** so že izvedli vse ukrepe iz Programa za izboljšanje življenja invalidov v MOV od 2014 do 2017. Določeni ukrepi so njihova stalna naloga, kot ta, da v vseh lekarnah omogočajo dostop gibalno oviranim osebam. V Lekarni Center, Lekarni Cankarjeva in Lekarni Kersnikova so nameščeni zvonci, ki jih lahko pacienti uporabijo v primeru, da težje vstopajo v lekarno.

V **Glasbeni šoli Velenje** skrbijo, da je tudi invalidnim osebam omogočen dostop do vseh kulturnih dogodkov, ki jih prirejajo. V letu 2016 so pričeli z izvedbo projekta, umestitve dvigala, ki bo omogočil invalidom, da se bodo lahko udeleževali tudi dogodkov, ki potekajo v Modri dvorani v prvem nadstropju Glasbene šole.

Na zunanjih objektih **Premogovnika Velenje** imajo odpravljene grajene in komunikacijske ovire. Dostop v upravno zgradbo Premogovnika Velenje je urejen tako, da omogoča, neovirano gibanje invalidnim osebam. V zgradbi sta vgrajeni tudi dve dvigali, ki omogočata uporabo invalidnim osebam. Na osrednjem parkirišču Premogovnika Velenje so štiri parkirna mesta, označena za invalide.

NLB, Podružnica Savinjsko – Koroška, na Rudarski cesti 3, ima pri glavnem vhodu v poslovno stavbo, označeno parkirno mesto za invalide, prav tako pa je omogočen dostop v poslovalnico z invalidskim vozičkom.

4. VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Učenke in učenci **CVIU – Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje** redno sodelujejo v naslednjih dejavnostih: območna revija plesnih skupin Plesni oder, državna glasbena revija Zapojmo, zaigrajmo in zaplešimo, regijske in državne igre specialne olimpijade in MATP, srečanje dramskih skupin, tekmovanja v tehniki in računalništvu. V mesecu februarju so učenci izvedli gledališko predstavo Pri treh polžih. Ob državnem prazniku Osvobodilne fronte, 27. aprila, so učenci in učitelji pripravili prireditveni program. 25. maja, na dan mladosti, pa je med programom, ki so ga pripravile velenjske osnovne šole, zapel zborček Iskrice. Učenci CVIU se redno, vsak petek, udeležujejo tudi računalniško ustvarjalnih delavnic, ki jih pripravlja Center medgeneracijskega učenja Šaleške doline, na Andragoškem zavodu Ljudska univerza Velenje.

V **Vrtec Velenje** so vključeni otroci s posebnimi potrebami, ki so gibalno ali drugače ovirani. V ta namen so poskrbeli za nakup primerne opreme in didaktičnih sredstev. Poleg tega pa jim omogočajo tudi strokovno pomoč specialnega pedagoga, surdopedagoga, logopeda, socialnega pedagoga in svetovalnega delavca. V vrtec sta vključena dva otroka, ki potrebujeta spremljevalko, kar so jima tudi omogočili. V mesecu marcu so odprli razvojni oddelek, v enoti Najdihojca, kamor je vključenih pet otrok s posebnimi potrebami. Oddelek je ustrezno opremljen tako, da imajo otroci zagotovljenih čim več potreb, glede na primanjkljaje v razvoju. Oddelek vodi specialna pedagoginja, v sodelovanju s pomočnico vzgojiteljice. Obe strokovni delavki se dodatno strokovno izpopolnjujeta in sodelujeta z ostalimi strokovnjaki, kar zagotavlja otrokom visoko kakovost bivanja v vrtcu.

Na **Osnovni šoli Šalek** so svoje dejavnosti usmerili v ozaveščanje, učencev in ostalih udeležencev vzgojno izobraževalnega procesa, o potrebah oseb s posebnimi potrebami, o pomenu vključenosti le teh v družbo in o sprejemanju drugačnosti. Učencu, ki je gibalno oviran, so prilagodili pouk v prostorih, do katerih lahko nemoteno dostopa. Redno vzdržujejo in servisirajo stopniščni vzpenjali, staršem pa omogočajo nemoteno parkiranje pred šolo. V lokalnem časopisu Naš čas je bil objavljen prispevek o sodelovanju njihovega spremljevalca z gibalno oviranim učencem.

Na **Osnovni šoli Mihe Pintarja Toleda** so poleg vsebin, ki jih vključujejo v obvezni program, pripravili tudi obisk članov Medobčinskega društva gluhih in naglušnih Velenje.

Univerza za III. življenjsko obdobje Velenje omogoča starejšim in invalidom vseživljenjsko učenje, zdravo življenje. Na univerzi spodbujajo aktivno kulturno delovanje, s ciljem, ponovnega vključevanja starejših v aktivno družbo in s poudarkom na medgeneracijskem sodelovanju. V programu so združene študijske skupine, študijski krožki in druge samo-organizirane skupine starejših, ki delujejo na načelih prostovoljstva, proste izbire, vzajemnosti, medsebojne pomoči, izmenjave znanja, izkušenj in druženja. Dejavnosti potekajo pod vodstvom usposobljenega mentorja, po vnaprej dogovorjenem izobraževalnem programu. Univerza se s prostovoljnim delom vključuje tudi v občinske in republiške projekte, ki vplivajo na izboljšanje kakovosti življenja v lokalnih okoljih. Med člani univerze je veliko invalidov, ki v teh aktivnostih iščejo predvsem samopotrditve, v smislu pridobljenih znanj in ohranjanja psihofizičnih sposobnosti. Univerza na ta način omogoča integracijo invalidov v vse oblike življenja v lokalnem okolju.

Knjižnica Velenje je v preteklem letu nadaljevala s sodelovanjem z društvi in ustanovami, ki združujejo ljudi s posebnimi potrebami. Že vrsto let sodelujejo s Centrom za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje - CVIU. Njihovim varovancem nudijo različne oblike bibliopedagoškega dela (pravljичne ure, vodstvo po knjižnici, sodelovanje pri Pikini bralni znački in projektu Rastem s knjigo). Občasno pa se varovanci, v knjižnici, predstavljajo tudi s svojimi izvirnimi izdelki (razstave).

Uspešno sodelujejo z Društvom Bravo, podružnico Velenje (društvo za pomoč otrokom in mladostnikom s specifičnimi učnimi težavami). Pripravili in ažurirali so sezname leposlovnega gradiva za otroke z disleksijo, poleg tega pa nudijo tudi pomoč pri vzpostavljanju kontakta za vse, ki si želijo pomoči pri učenju.

Že vrsto let nudijo slabovidnim uporabnikom izposojlo lup za lažje branje, tako v knjižnici kot tudi na dom. Vso novo leposlovno gradivo pa opremljajo s piktogramom lupa, ki označuje knjige z večjim tiskom, kar omogoča starejšim in slabovidnim uporabnikom lažje iskanje gradiva.

V preteklem letu jim je Knjižnica slepih in slabovidnih Minke Skaberne podarila sedemnajst naslovov zvočnic (zvočne knjige), ki so namenjene izposoji na dom.

Iz Zveze slepih in slabovidnih Slovenije so pridobili aktivacijski ključ za namestitev sintetizatorja govora na računalnik. Slednji omogoča slepim in slabovidnim uporabnikom uporabo računalnika z dodatno prilagoditvijo. Računalnik bo postavljen v kotiček, z dodatno osvetlitvijo, ki je namenjen predvsem slabovidnim uporabnikom.

Ob dnevu Bele palice so organizirali predstavitev tipank, knjig, ki se čutijo in berejo z braillovo pisavo. Gostili so gospo Jano Povalej, članico Medobčinskega društva slepih in slabovidnih Celje, ki je predstavila svojo knjigo, tipanko.

V knjižnici nadaljujejo z izvajanjem bralnega krožka, Moč branja, ki je namenjen vsem odraslim, še posebej ranljivim skupinam. Srečanja potekajo enkrat mesečno, krožek pa je zadovoljivo obiskan.

Že pet let izvajajo bralne urice v domovih za starejše, v Topolšici in Velenju. Čajanke potekajo enkrat mesečno.

V preddverju knjižnice, kjer se izvajajo prireditve, imajo nameščeno slušno zanko, ki omogoča osebam z okvaro sluha spremljanje prireditve in lažjo komunikacijo.

Izvajajo tudi dostavo gradiva na dom. Namenjena je vsem uporabnikom, ki zaradi invalidnosti, starosti ali težje bolezni, s težavo pridejo do knjižnice.

Na **Andragoškem zavodu Ljudska univerza Velenje** invalidi redno obiskujejo Središče za samostojno učenje in Svetovalno središče. Prvo je namenjeno sodobnim oblikam samostojnega učenja. Ima vso potrebno multimedijsko opremo, ki omogoča učinkovito samostojno učenje. Svetovalno središče pa je namenjeno vsem odraslim, ki potrebujejo informacije ali nasvet pred vključitvijo v izobraževanje, med potekom izobraževanja in ob zaključku izobraževanja. Svetovalka brezplačno, nepristransko, zaupno, in celovito svetuje ter informira o vseh izobraževalnih možnostih za odrasle, v širšem lokalnem okolju. Uporaba gradiv in učne tehnologije v centru je brezplačna in je na voljo od 8. do 20. ure. Za svetovanje in pomoč pri uporabi učne tehnologije je na voljo informatorka. V sklopu zavoda deluje tudi Center medgeneracijskega učenja Šaleške doline, v katerem potekajo računalniške delavnice, ki se jih udeležujejo pretežno starejši in invalidi. Vsak petek pripravljajo računalniško ustvarjalno delavnico, ki je namenjena učenkam in učencem CVIU –

Centra za vzgojo, izobraževanje in usposabljanje Velenje. V preteklem letu so v Centru medgeneracijskega učenja izvedli tudi dvajseturno računalniško delavnico za Inštitut Integra Velenje.

5. DELO, ZAPOSILITEV, MATERIALNA IN SOCIALNA VARNOST

Na **Zavodu RS za zaposlovanje, Uradu za delo Velenje** (Mestna občina Velenje, občini: Šoštanj in Šmartno ob Paki) je bilo konec decembra 2016 prijavljenih 361 brezposelnih oseb s statusom invalida. V letu 2016 se je v evidenco prijavilo 160 brezposelnih invalidov, največ na podlagi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. 152 brezposelnih invalidov pa se je zaposlilo, kar predstavlja 40 % več kot v letu 2015. Povečana motivacija, aktivacija, individualizirani pristop in informiranje oseb s statusom invalidnosti so pripomogli k večjemu vključevanju le-teh v ukrepe aktivne politike zaposlovanj (javna dela in zaposlitve).

V okviru Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (v nadaljevanju ZZRZI) izvajajo na uradu naslednje:

- rehabilitacijsko svetovanje z namenom in ciljem usposobitev invalida za ustrezno delo, njegovo zaposlitev ali ohranitev zaposlitve, napredovanje v zaposlitvi ali ustrezna sprememba poklicne poti;
- v okviru rehabilitacijskega svetovanja izvajajo ugotavljanje smiselnosti za začetek postopka za pridobitev statusa invalida in/ali pravice do zaposlitvene rehabilitacije;
- informirajo in svetujejo o pravicah invalidov;
- ugotavljajo in analizirajo posebne potrebe pri zaposlovanju, funkcijske zmožljivosti, opredelitev vrste in stopnje ovir pri zaposlovanju;
- analizirajo zmožnosti in sposobnosti osebe za usposabljanje in zaposlitev;
- ugotavljajo potrebe po poglobljenih oblikah obravnave v okviru zaposlitvene rehabilitacije ter izdelajo oceno zaposlitvenih možnosti.

Glede na to, da je rehabilitacijsko svetovanje kontinuiran proces, intenzivno sodelujejo in se povezujejo z različnimi strokovnimi službami. Tako se rehabilitacijski svetovalec povezuje z zdravnikom svetovalcem (zdravnik medicine dela), z rehabilitacijsko komisijo, izvajalci storitev zaposlitvene rehabilitacije in z ostalimi nosilci invalidskega varstva, delodajalci (invalidska podjetja, zaposlitveni centri idr.), izvajalci programov socialne vključenosti ter centri za socialno delo.

Invalidne osebe, ki jim je bila priznana pravica do zaposlitvene rehabilitacije po ZZRZI, kontinuirano vključujejo v storitve zaposlitvene rehabilitacije k različnim koncesionarjem za izvajanje zaposlitvene rehabilitacije. Na območju Urada za delo Velenje so naslednji koncesionarji:

- Zavod Ruj, Nazarje;
- Inštitut Integra Velenje;
- Racio, Celje.

22. septembra so na Zavodu RS za zaposlovanje pripravili Dan odprtih vrat, ki je bil posvečen področju zaposlovanja invalidov. Veliko aktivnosti je bilo usmerjenih v ozaveščanje širše javnosti o pomenu zaposlitvene rehabilitacije in zaposlovanja invalidov. Med drugim pa so želeli z omenjenim dogodkom okrečiti sodelovanje z delodajalci in drugimi pomembnimi akterji na trgu dela.

Povečana motivacija, aktivacija in individualiziran pristop pa pripomorejo k večjemu vključevanju invalidnih oseb v ukrepe aktivne politike zaposlovanja (javno delo, subvencija za zaposlitev, programi izobraževanja in usposabljanja), h konkurenčnejšemu nastopu na trgu dela ter višji kvaliteti življenja. V preteklem letu so v ukrepe Aktivne politike zaposlovanja vključili 71 brezposelnih invalidov:

- 46 v program Javna dela,
- 14 v program Spodbude za zaposlovanje,
- 10 v ukrep Delovni preizkus ter Usposabljanje na delovnem mestu,
- 1 v program Spodbujanje ženskega podjetništva.

V **Vrtcu Velenje** so imeli v letu 2016 zaposlenih 7 invalidnih oseb, 3 za polovičen delovni čas. Za dva invalida, ki sta zaposlena v kuhinji in pralnici, v preteklem letu niso namenili dodatnih sredstev za izboljšavo dela, saj sta bili invalidni osebi celo leto odsotni zaradi bolezni. Pet invalidov opravlja delo z otroki in delajo bodisi v podaljšanem varstvu bodisi polovičen delovni čas z upoštevanjem vseh omejitev, ki jih imajo kot invalidi.

Na **Mestni občini Velenje** je bilo v preteklem letu redno zaposlenih šest oseb s statusom invalida.

V **Premogovniku Velenje** vseskozi razvijajo podporno okolje, službe in programe, ki omogočajo lažje uvajanje invalidov v delovno okolje.

Aktivni so na področju rehabilitacijskega socialnega dela in zaposlovanja invalidov. Ustaljena aktivnost služb je zagotavljanje ustreznega dela delavcem z zmanjšano delovno zmožnostjo. Usposablajo jih za druga ustrezna dela, pri tem pa sodelujejo z Dispanzerjem za medicino dela, prometa in športa ter Zavodom za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Skrbijo tudi za prilagoditev delovnih mest. Invalidom iščejo ustrezno zaposlitev v okviru celotne Skupine Premogovnik Velenje. V okviru hčerinskega podjetja HTZ Velenje, ki zaposluje tudi invalide s trga dela, odpirajo nove programe in delovna mesta, ki so namenjena zaposlovanju invalidov.

Podjetje HTZ Velenje, že vse od ustanovitve, leta 2000, sodi med največja invalidska podjetja v Sloveniji. Ukvarja se s proizvodnjo, servisiranjem in vzdrževanjem različnih izdelkov, opreme in instalacij. Na dan 1. 1. 2017 so bili med 793 zaposlenimi 404 invalidi. Od leta 2007 zaposlujejo tudi invalide s trga dela, pred tem pa so bili njihova ciljna skupina izključno invalidi Premogovnika Velenje in ostalih podjetij v Skupini. V letu 2014 so zaposlili 11, v letu 2016 pa 7 invalidov.

Na področju izobraževanja so invalidi ranljiva skupina, saj imajo nižjo izobrazbeno strukturo kot zaposleni, ki tega statusa nimajo. Iz tega razloga jih že vsa leta spodbujajo k izobraževanju – tako h krajšim oblikam, ki so vezane na potrebe delovnega procesa, kot tudi k izobraževanju za pridobitev višje stopnje izobrazbe. Posebna oblika je tudi usposabljanje na delovnem mestu, ki ga izvajajo že od leta 2003 in so ga popolnoma prilagodili svojim potrebam. V ta namen je bil ustanovljen Center za usposabljanje in izobraževanje, v okviru katerega, na podlagi pri njih izdelanih programov usposabljanja in pod strokovnim vodstvom mentorja, izvajajo interna usposabljanja na konkretnem delovnem mestu. V okviru programov aktivne politike zaposlovanju pri Zavodu RS za zaposlovanje že več let izvajajo tudi usposabljanje brezposelnih invalidov s trga dela. V večini primerov so te invalide po končanem usposabljanju tudi zaposlili. Novejša, precej uspešna, oblika sodelovanja pa je z izvajalci zaposlitvene rehabilitacije, katerim omogočajo usposabljanje invalidov v svojem delovnem okolju, z možnostjo kasnejše zaposlitve.

Naštete aktivnosti so dokaz povezanosti in skrbi za lokalno ter širše okolje v smislu ponujanja zaposlitvenih možnosti ranljivim skupinam, kar je lep primer družbeno odgovornega ravnanja.

Kodeks o ravnanju z invalidnostjo na delovnem mestu mednarodne organizacije dela, ki je oblikovan kot vodnik za delodajalce, priporoča razvijanje poklicne in zaposlitvene kariere invalidov. Njegovo temeljno sporočilo je, da morajo biti invalidom omogočene enake možnosti za pridobivanje spretnosti in izkušenj, ki jih potrebujejo, s končnim ciljem, da bi uspeli v zaposlitveni karieri.

V podjetju **Veplas – velenjska plastika d.d.** z organizacijskimi in tehničnimi ukrepi zagotavljajo delo triindvajsetim osebam s statusom invalida.

Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje je v preteklem letu zaposloval dve invalidni osebi preko javnih del.

Zaposlitveni center GEA, Integra inštitut Velenje, je v preteklem letu zaposloval devet invalidnih oseb.

6. VERA IN DUHOVNA OSKRBA

Verske ustanove, invalidske organizacije in društva zagotavljajo dostopnost do duhovne oskrbe in spodbujajo enake pravice do veroizpovedi, ne glede na vrsto invalidnosti. Poleg tega je njihova redna naloga skrb za dostopnost do cerkvenih objektov ter zagotavljanje ustreznih arhitekturnih rešitev v okviru prihodnjih sanacij in/ali rekonstrukcij cerkvenih objektov.

7. VKLJUČENOST INVALIDOV V OBLIKOVANJE POLITIKE IN NAČRTOVANJE INVALIDSKEGA VARSTVA

V Republiki Sloveniji so zagotovljene možnosti svobodne oddaje volilnega glasu s tem, da se zagotovijo prilagojena volilna mesta za gibalno ovirane osebe. Poleg tega pravočasno obveščajo o dostopnih voliščih v skladu z veljavno zakonodajo.

Invalide spodbujamo in jim omogočamo sodelovanje pri pripravi občinskih dokumentov, ki se nanašajo na področja invalidov. Invalidska društva so vedno vabljeni k sodelovanju pri pripravi programov za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje. Nazadnje so sodelovali pri pripravi Programa za izboljšanje življenja invalidov Mestne občine Velenje za obdobje 2014-2017.

8. AKTI OBČINE, KI UREJAJO VPRAŠANJA ZA URESNIČEVANJE PRAVIC INVALIDOV

Invalidi se vključujejo v pripravo občinskih aktov, ki se nanašajo na vprašanja invalidov. Na Mestni občini Velenje izpolnjujemo določila Zakona o javnem naročanju (Uradni list RS, št. 91/15, Uradni list Evropske unije, št. 307/15 in 307/15) pri javnih razpisih tako male kot tudi velike vrednosti ali zgolj pri zbiranju ponudb.

31. člen Zakona o javnem naročanju pravi:

- »(1) Naročnik lahko v postopku javnega naročanja povabi k sodelovanju le invalidska podjetja in zaposlitvene centre, kot jih določa zakon, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, ter socialna podjetja in podjetja s socialno vsebino, kot jih določa zakon, ki ureja socialno podjetništvo. V primeru pridržanega javnega naročila v skladu s tem členom lahko gospodarski subjekt odda del javnega naročila v podizvajanje le invalidskim podjetjem in zaposlitvenim centrom, kot jih določa zakon, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, ter socialnim podjetjem ter podjetjem s socialno vsebino, kot jih določa zakon, ki ureja socialno podjetništvo.
- (2) Naročnik, ki namerava javno naročilo pridržati za podjetja iz prejšnjega odstavka, mora to navesti v dokumentaciji v zvezi z oddajo javnega naročila.«

9. MATERIALNA, FINANČNA IN VSEBINSKA PODPORA DELOVANJU INVALIDSKIH ORGANIZACIJ IN POSVETOVANJE PRI ODLOČANJU O INVALIDSKIH ZADEVAH

V Mestni občini Velenje deluje Svet za invalide, ki ima nalogo opozarjanja in podajanja pobud za odpravo vseh vrst ovir in nefunkcionalnih rešitev, v grajenem in družbenem okolju ter informiranja javnosti o aktivnostih in problemih, s katerimi se soočajo invalidi.

Mestna občina Velenje nudi invalidskim organizacijam in društvom uporabo prostorov oz. večnamenskih dvoran v občinski lasti za namen prireditvev, okroglih miz in predavanj s področja invalidnosti. Poleg tega tudi sofinancira programe in projekte s področja invalidskega varstva: izpolnjevanje zakonskih obveznosti lokalne skupnosti ter spodbujanje in podpora dodatnim programom s področja invalidskega varstva.

Podatki o sredstvih, ki jih je Mestna občina Velenje namenila varstvu invalidov v letu 2016:

	v EUR
Višina sredstev, namenjenih za storitve institucionalnega varstva (skupaj):	559.652
Splošni socialni zavodi	236.845
Posebni socialni zavodi	129.817
VDC – domsko varstvo	192.990
Višina sredstev, namenjenih za denarne transferje invalidom	11.014
Višina sredstev, namenjenih za financiranje družinskih pomočnikov	193.960
Višina sredstev, namenjenih izvajanju programov javnih del (za invalide)	21.283
Višina sredstev, namenjenih za financiranje pomoči na domu za invalide	22.224
Višina sredstev, namenjenih izvajanju programov invalidskih organizacij ali drugih organizacij, ki izvajajo programe namenjene invalidom	13.961
Skupna višina sredstev, namenjenih varstvu invalidov	822.094

10. SPREMLJANJE IN UGOTAVLJANJE UČINKOV SPREJETIH UKREPOV ZA OSEBE S POSEBNIMI POTREBAMI

Člani Sveta za invalide Mestne občine Velenje spremljajo učinke sprejetih ukrepov za osebe s posebnimi potrebami.

11. PRILOGA

Spodnja tabela vsebuje devet ukrepov iz Programa za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje za obdobje 2014-2017, ki so bili izvedeni v letu 2016. Poleg navedenih ukrepov vsebuje program tudi redne naloge, ki so jih podjetja, zavodi, institucije in društva začeli izvajati že pred sprejetjem programa in jih bodo izvajali v prihodnje. Le-teh je v programu 183 in so opisane v zgornjih poglavjih.

Tabela z ukrepi iz Programa za izboljšanje življenja invalidov v Mestni občini Velenje za obdobje 2014-2017, ki so bili izvedeni v letu 2016

1 Anketa o potrebah za življenje in delo invalidnih oseb in njihovih pričakovanjih

2 Indukcijske zanke v prostorih, kjer so javne prireditve, srečanja ipd.

3 Izgradnja pločnika na Lipo

4 Prehod mladih s posebnimi potrebami iz šole na trg dela

5 Zagotavljanje tolmačev pri pomembnih kulturnih prireditvah in fizične pomoči ob obiskih na prireditvah

12. ZAKLJUČEK

Vsako leto izvedemo v Mestni občini Velenje številne dogodke, aktivnosti in ukrepe za izboljšanje življenja invalidov. S tem tempom bomo nadaljevali tudi v prihodnje.

V letu 2017 bomo pripravili brošuro s pravicami slepih in slabovidnih v brajlici in enostavnem jeziku. Brošuro bomo prilagodili lokalnem okolju in bo namenjena občankam in občanom Mestne občine Velenje.

Invalide bomo vključili v sodelovanje na 7. medgeneracijskem festivalu 2017, v mesecu maju, kjer bodo lahko sodelovali na delavnicah, teku starejših in različnih aktivnostih na stojnicah. V prihodnjih mesecih bomo, v Domu za varstvo odraslih Velenje, izvedli nadaljevalni tečaj za družinske oskrbovalce svojcev.

Redno se bo sestajal Svet za invalide Mestne občine Velenje, ki bo predlagal aktivnosti in sproti reševal težave, na katere bodo opozarjali občani.

Pripravila:

Maša Miklavc, univ. dipl. teol.
strokovna delavka Urada za družbene dejavnosti
Mestne občine Velenje

Valter Golob,
predsednik Sveta za invalide
Mestne občine Velenje